

Jan Henrik Swahn: «NEKOB»

Θ.Π. Ζαφειρίου Δημοσιεύτηκε 08 Απριλίου 2024

Τι μπλοκάρει τη διακαή επιθυμία, την επίμονη και αγωνιώδη προσπάθεια ενός δημοσιογράφου (και προπονητή στίβου επιπέδου Ολυμπιακών Αγώνων, Γκούναρ Μέλμπεργκ) να γίνει συγγραφέας; Μπορεί η ανασύνθεση των ευρεθέντων: αποσπασμάτων, ημερολογιακών σημειώσεων και άλλων σπαραγμάτων ζωής, που συλλέγονται από αλληλογραφία μονής κατεύθυνσης, γυναικών προς εκείνον, να μας δώσουν μια πειστική απάντηση; Δεν ξέρω αν αυτή ήταν η πρόθεση του συγγραφέα του παρόντος βιβλίου, Γιαν Χένρικ Σβαν, ή το κίνητρό του πρέπει να αναζητηθεί και στην υπαρξιακή ανάγκη του ίδιου ως συγγραφέα να ξερκίσει κάθε δική του λευκή σελίδα. Αυτή, που βλέπουμε τώρα πια γραμμένη, σαν απονομή τιμής στον ήρωά του, που, αν και δεν έγινε ο ίδιος μυθιστοριογράφος, αποκτά έτσι μια θέση στη λογοτεχνία ως μυθιστορηματική μορφή. Χωρίς να βιογραφείται ακριβώς, αλλά και χωρίς να χρειάζεται μυθοπλαστικά στοιχεία, για να προκαλέσει ενδιαφέρον. Του αρκεί η πραγματική πλοκή της συναρπαστικής ζωής του.

Σουηδία (Σέντερχαμν, γενέθλια πόλη, Στοκκόλμη, Χέλσιγκφορς, Γκέτεμποργκ), Αίγυπτος (Αλεξάνδρεια, Κάιρο), Ισπανία (Βαρκελώνη), Κύπρος (Λεμεσός), Σαουδική Αραβία (Ριάντ), Ιράν (Τεχεράνη), Ολλανδία (Αμστερνταμ), Ελλάδα (Ιωάννινα, Αθήνα) είναι τα κεφαλαιώδη, εναλλασσόμενα κεφάλαια αυτού του μυθιστορήματος-ζωής, αυτά και του παρόντος μυθιστορήματος-τιμής.

Η πρώτη μεγάλη αγάπη του Γκούναρ Μέλμπεργκ (Gunnar Mellberg) και μητέρα των παιδιών του ήταν η Αιγυπτίτισσα Ελληνίδα Άννα (Ιωάννου) της Αλεξάνδρειας. Η αγαπημένη του κόρη, που την αποκαλεί ρεάκι, είναι η κριτικός και μεταφράστρια της σκανδιναβικής λογοτεχνίας (Στρίντμπεργκ, Ίψεν, Ντάγκερμαν, Σέντερμπεργκ, Αλκμβιστ, Σβέντενμποργκ κ.ά.) Μαργαρίτα-Ρέα Μέλμπεργκ. Σύζυγός της ο Γιαν Χένρικ Σβαν.

Ο Γιαν Χένρικ δηλαδή γράφει (για) το μυθιστόρημα του πεθερού του. Αλλά δεν είναι η συγγενική σχέση, ούτε η κοινή εθνικότητα, αυτά που συνδέουν τους δυο τους. Είναι κάτι βαθύτερο, η αγαπητική σχέση, που αναπτύχθηκε μεταξύ του Γιαν Χένρικ και του Γκούναρ μέσα από τα αποσπασματικά βιωματικά κείμενα του τελευταίου.

Ο Γκούναρ προπονεί στην Αλεξάνδρεια την όμορφη ταλαντούχα αθλήτρια Άννα (σπρίντερ, αλλά και ύψος, μήκος). Έχει μεγάλες φιλοδοξίες για εκείνην, αλλά «με το που γυρίζει την πλάτη του, εκείνη παύει να προπονείται».

Τον Γκούναρ κάποια στιγμή τον οδηγούν στη Σαουδική Αραβία οικονομικοί λόγοι (πόσοι Έλληνες από τη φτωχή Ελλάδα δεν επέλεξαν αυτή τη χώρα για τους ίδιους λόγους, σφίγγοντας το ζωνάρι της υπομονής). Ο Γκούναρ πάντως στάθηκε σχετικά τυχερός. Στην ανδροκρατούμενη αυτή κοινωνία, προερχόμενος από την άκρως αντίθετη, μπορούμε μάλιστα και να τη χαρακτηρίσουμε, σε σύγκριση με την αραβική, μάλλον γυναικοκρατούμενη, πλην φιλελεύθερη σκανδιναβική, γλίτωσε τουλάχιστον την κατάθλιψη. Χάρης στη γνωριμία του με Σαουδάραβα πρίγκιπα, γνώρισε και έζησε πολλές στιγμές στο σαουδαραβικό βασιλικό περιβάλλον.

Ο Γκούναρ Μέλμπεργκ αδίκησε τον εαυτό του σκοπεύοντας την πεζογραφική δόξα, ενώ το ταλαντό του ήταν μάλλον ποιητικό.

Κατόπιν, ήρθε σε αντιπαράθεση με την αστυνομοκρατία της ελληνικής χούντας. Διαμαρτυρόμενος για την κακοποίηση μιας κοπέλας, αναγκάστηκε να επικαλεσθεί τη σουηδική του υπηκοότητα και να απειλήσει με την ανάμειξη της σουηδικής πρεσβείας, προκειμένου να αποφύγει τη σύλληψή του. Το αμερικανοκίνητο καθεστώς έτρεμε τη δημοκρατική Ευρώπη. Οι γνωριμίες με αντιστασιακούς κύκλους ζωντανεύουν την ατμόσφαιρα του φοιτητικού φυτώριου της αντίστασης, την ελληνική ταβέρνα.

Τα χειρότερα περίμεναν τον Γκούναρ στην Τεχεράνη. Εκεί έζησε την εξέγερση κατά του Σάχη, μέσα στη γεμάτη αρρυθμίες καρδιά της επανάστασης, που τον παλμό της σταθεροποίησαν σχετικά και ελέγχουν μέχρι σήμερα οι αγιατολάχ. Ένα φλερτ με μια δυτική δημοσιογράφο, που φιλοδόξησε να απαθανατίσει τα διαδραματιζόμενα στους δρόμους της Τεχεράνης αφηφώντας τις συστάσεις του ξενοδοχείου, στο οποίο διέμενε με τον Γκούναρ, ξεψύχησε μαζί της μέσα στην αγκαλιά του. Εκείνη είχε χτυπηθεί στο μπαλκόνι του δωματίου του μάλλον από αδέσποτη σφαίρα.

Και τέλος, η μεταπολιτευτική Αθήνα. Εδώ εργάστηκε σαν ανταποκριτής της *Göteborgs Posten* (Γκέτεμποργκ Πόστεν), μιας από τις μεγαλύτερες σε κυκλοφορία εφημερίδες της Σουηδίας με έδρα τη δεύτερη σε πληθυσμό πόλη, το Γκέτεμποργκ.

Η μυθιστορηματική ζωή του Γκούναρ Μέλμπεργκ τελείωσε το 2003 στην Αθήνα. Ο ίδιος περιέγραφε την πεζογραφική του δυστοκία με τον αγγλικό όρο *writer's block*. Το μυθιστόρημα του Γιαν Χένρικ τελειώνει με τα τελευταία λόγια του Γκούναρ, στην επιστολή που απευθύνει στον εκδότη του λίγο πριν από τον θάνατό του. Αυτά που εδραιώνουν τη δική μου πεποίθηση ότι ο Γκούναρ Μέλμπεργκ αδίκησε τον εαυτό του σκοπεύοντας την πεζογραφική δόξα, ενώ το ταλαντό του ήταν μάλλον ποιητικό.

Θεωρώ ότι και ο Γιαν Χένρικ Σβαν με το μυθιστόρημά του, την ποίηση της ζωής του Γκούναρ Μέλμπεργκ διέσωσε κατά βάση. Και η Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη το μετέφρασε από τα σουηδικά με την ενσυναίσθηση της εξαιρετικής ποιήτριας, που και η ίδια είναι. Γι' αυτό και την παραπάνω επιστολή αποδίδει στα ελληνικά ως ποίημα:

Είμαι ένας ντροπαλός άνθρωπος που προτιμά να κρύβεται/ πίσω από μια στοιβα κούτσουρα στην άκρη του δάσους/ ανάμεσα/ στα δέντρα, πάνω από σάπια βρύα./ Δεν τολμώ καν να μιλήσω δυνατά για τον εαυτό μου./ Ο ήχος των λέξεων, οι λέξεις, έχουν ραγίσει./ Κι εγώ είμαι ένας μικρός ασημαντος άνθρωπος/ σαν το έντομο που βλέπεις στο τζάμι του παραθύρου/ και το συνθλίβεις αβίαστα κάτω απ' τον αντίχειρά σου./ Αρχίζω να καταλαβαίνω τη ζωή/ που δεν θέλω να καταλάβω...

Δυστυχώς ένα μπαούλο με χειρόγραφα, που θα μας διαφώτιζε ακόμα περισσότερο για το ημιτελές έργο του Γκούναρ Μέλμπεργκ, χάθηκε σε κάποια μετακόμιση. Το έργο αυτό έφερε τον τίτλο *NEKOB*. Άγνωστο τι σημαίνει. Τιτλοφορεί όμως το ανά χείρας μυθιστόρημα ως ύστατη τιμή και σεβασμό, εκτός από το πρόσωπο του ήρωα, και στο αίνιγμά του.

NEKOB

Γιαν Χένρικ Σβαν

μετάφραση: Κρυστάλλη Γλυνιαδάκη

Κάπα Εκδοτική

σ. 304

ISBN: 978-960-628-289-8

Τιμή: 18,02€

